

Nr 2

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1959 vid dess fyrtiotredje sammanträde fattade beslut.

Genom en den 18 december 1959 dagtecknad proposition, nr 22 år 1960, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, anhållit om riksdagens yttrande angående följande i nämnda protokoll omförmälda av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1959 vid dess fyrtiotredje sammanträde fattade beslut, nämligen

- 1) Konvention (nr 112) angående minimiålder för tillträde till arbete inom fisket,
- 2) Konvention (nr 113) angående läkarundersökning av fiskare,
- 3) Konvention (nr 114) angående fiskares anställningsavtal,
- 4) Rekommendation (nr 112) angående företagshälsovård.

Texterna till konventionerna och rekommendationen har såsom bilagor (Bil. A—D) fogats till propositionen. Beträffande dessa texter får utskottet hänvisa till nämnda bilagor.

I propositionen avstyrkes ratificering från svensk sida av konventionerna. Beträffande rekommendationen förordas, att densamma överlämnas till arbetarskyddsstyrelsen för prövning av frågan om och i vad mån rekommendationens principer bör komma till uttryck i lagstiftning eller i särskilda av styrelsen utfärdade anvisningar.

Internationella arbetskonferensens fyrtiotredje sammanträde hölls i Genève under tiden den 3—25 juni 1959. I sammanträdet deltog representanter för 75 av organisationens 80 medlemsstater, av vilka det stora flertalet sänt fullständiga delegationer, d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera av arbetar- och arbetsgivarsidan. Sverige deltog i sammanträdet med en fullständig delegation.

Enligt artikel 19 i Internationella arbetsorganisationens stadga skall ifrågasvarande konventioner och rekommendation underställas riksdagen.

Konventionerna (nr 112, 113 och 114) angående anställningsförhållanden inom fisket

Beträffande innehållet i konventionerna må följande anmärkas.

I konventionen angående *minimiålder* stadgas, att barn under 15 år icke må användas till arbete ombord å fiskefartyg. I syfte att tillgodose de s. k. familjebåtarnas intresse har emellertid medgivits, att barn under 15 år må tillfälligtvis under skolfrierna deltaga i arbete ombord å fiskefartyg, under förutsättning att arbetet icke är skadligt för deras hälsa eller normala utveckling, att det icke inverkar menligt på deras skolgång samt att det icke bedrivs i vinstsyfte. Beträffande barn som fyllt 14 år må den nationella lagstiftningen medgiva att bevis utfärdas, som tillåter användande av sådant barn till arbete i fall då skol- eller annan lämplig myndighet finner, att arbetet länder barnet till nytta. Slutligen föreskrives att minderåriga under 18 år icke må användas till arbete såsom kollämpare eller eldare ombord å koleldade fartyg.

Konventionen angående *läkarundersökning* föreskriver, att ingen må anställas för tjänst ombord å fiskefartyg, med mindre han företer ett av godkänd läkare utfärdat intyg, utvisande att han är duglig för det arbete, med vilket han skall sysselsättas till sjöss. De närmare reglerna för läkarundersökningens utförande skall fastställas av vederbörande myndighet efter samråd med berörda fiskebåtsägares och fiskares organisationer. I fråga om minderåriga under 21 år skall läkarintyget äga giltighet högst ett år från dagen för utfärdandet. Har någon efter undersökning förvägrats läkarintyg, skall han kunna undergå förnyad undersökning av särskilt utsedd läkare, som skall vara oberoende av parternas organisationer.

Konventionen om fiskares *anställningsavtal*, som innehåller bestämmelser rörande slutande av sådant avtal mellan båtägare och fiskare, anger vissa formaliteter som därvid skall iakttagas och vissa uppgifter, som avtalet skall innehålla. Konventionen föreskriver i korthet, att i fråga om fiskare skall tillämpas liknande bestämmelser rörande anställning och anteckningar om tjänsteuppgifter som gäller för personal i handelsflottan.

Var och en av dessa tre konventioner blev å konferensen föremål för särskild omröstning. Därvid antogs konventionen om *minimiålder* med 160 röster mot 46 och 29 nedlagda, konventionen om *läkarundersökning* med 159 röster mot 45 och 33 nedlagda samt konventionen om *anställningsavtal* med 155 röster mot 41 och 37 nedlagda. De svenska regeringsombuden nedlade sina röster vid samtliga tre omröstningar. Arbetsgivarombudet röstade emot och arbetarombudet för konventionernas antagande.

Yttranden

Över konventionerna har yttrande inhämtats från delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet, som i sin tur hört fiskeristyrelsen och Sveriges fiskares riksförbund.

Beträffande innehållet i yttrandena får utskottet hänvisa till den redogörelse härför som finnes å s. 5 och 6 i propositionen.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson, anför i propositionen:

»Ifrågavarande konventioner tar närmast sikte på fiske, som bedrivs under andra förhållanden än det svenska. Konventionerna saknar därför — såsom remissinstanserna framhållit — aktualitet för det svenska fisket. Svensk ratificering av konventionerna har avstyrkts av samtliga remissinstanser. Jag ansluter mig till denna ståndpunkt och finner således att konventionerna icke bör ratificeras av Sverige.»

Rekommendationen (nr 112) angående företagshälsovård

Beträffande innehållet i rekommendationen må följande anmärkas.

Rekommendationen är tillämplig på företagshälsovård, dvs. sådan verksamhet som upprättas på eller i närheten av en arbetsplats i syfte att skydda arbetstagarna mot varje hälsorisk, för vilken de kan bli utsatta till följd av arbetet eller arbetsförhållandena, att medverka till arbetstagarnas fysiska och psykiska anpassning, särskilt genom arbetets anpassning till arbetslagarna samt genom anvisning av arbetsuppgifter, för vilka de är lämpade, samt att medverka till att för arbetstagarna skapa och vidmakthålla högsta möjliga grad av fysiskt och psykiskt välbefinnande.

Tillämpningsmetoderna för och organisationen av företagshälsovården har utformats så smidigt, att hänsyn kunnat tagas till den nuvarande situationen i olika länder samt till olikheter i lokala förhållanden. Bland de principer som klart kommit till uttryck i rekommendationen må särskilt nämnas, att företagshälsovården bör vara av huvudsakligen förebyggande natur, att den icke bör medföra utgifter för arbetstagarna samt att den icke bör handha kontrollen av bortovaro på grund av sjukdom.

Rekommendationen innehåller även en förteckning över de uppgifter som bör ankomma på företagshälsovården. Denna förteckning, som är mycket detaljerad, tager hänsyn till de senaste rönen på företagshälsovårdens område och anger hur dess tjänster bör samordnas med andra avdelningar i företaget. De funktioner, som enligt förteckningen tillagts företagshälsovården, motsvarar det mål, vilket man bör söka uppnå med all sådan vård, men rekommendationen lämnar även utrymme för ett etappvis genomförande av företagshälsovårdens program. Instrumentet anger vidare vissa villkor, som måste vara uppfyllda för att företagshälsovården skall kunna vederbörligen fullgöra sina uppgifter. I sådant hänseende kräves bl. a. att läkaren intager en helt oberoende ställning, såväl yrkesmässigt som moraliskt, i förhållande till både arbetsgivare och arbetstagare samt att de yrkeshemlig-

heter, som må komma till den med företagshälsovården sysselsatta personalens kännedom i tjänsten, till fullo respekteras.

Ytterligare uttalas i rekommendationen att företagshälsovården bör äga fritt tillträde till företagets samtliga arbetsplatser och underställda anläggningar samt få tillgång till upplysningar rörande de arbetsprocesser och arbetsmetoder, som kommer till användning eller som man planerar att använda. Företagshälsovården bör även äga befogenhet att utföra eller hos godkända tekniska organ begära utförande av besiktningar och undersökningar rörande hälsorisker, som kan hota arbetstagarna.

Slutligen innehåller rekommendationen vissa allmänna anvisningar rörande metoder för finansiering och övervakning av företagshälsovården.

Rekommendationen antogs av konferensen med 240 röster mot 0 och två nedlagda. Samtliga svenska ombud röstade för rekommendationens antagande.

Yttranden

Över rekommendationen har yttrande inhämtats från delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet. Delegationen har i sin tur hört arbetarskyddsstyrelsen, medicinalstyrelsen, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige samt Tjänstemännens centralorganisation.

Beträffande innehållet i yttrandena får utskottet hänvisa till den redogörelse härför som finnes å s. 7—13 i propositionen.

Departementschefen

Departementschefen anför i propositionen:

»Bestämmelser angående företagshälsovård saknas i stort sett i den svenska arbetarskyddslagstiftningen. Vissa föreskrifter rörande organisationen av första hjälp vid olycks- eller sjukdomsfall finns dock i 1949 års arbetarskyddslag och den därtill anslutna arbetarskyddskungörelsen. Härutöver finns bestämmelser om läkarkontroll av minderåriga dels i arbetarskyddslagen och dels i kungörelsen den 6 maj 1949, nr 213, om läkarundersökning och läkarbesiktning av minderåriga arbetstagare. Slutligen må erinras om kungörelsen av samma dag, nr 211, om läkarundersökning och läkarbesiktning till förebyggande av vissa yrkessjukdomar.

Beträffande flertalet av de i rekommendationen förekommande anvisningarna saknas emellertid motsvarighet i svensk lagstiftning. Möjligen bör, såsom arbetsgivareföreningen anser, företagshälsovården utvecklas fritt under samråd mellan arbetsmarknadens parter. Detta hindrar givetvis inte, att lagstiftningen i ett eller annat avseende kan behöva kompletteras till följd av rekommendationen. Frågan huruvida så bör ske synes i första hand böra prövas av arbetarskyddsstyrelsen, som jämväl bör överväga i vad mån rekommendationens principer bör komma till uttryck i styrelsens anvisningar. Jag förordar därför att rekommendationen för angivna ändamål överlämnas till arbetarskyddsstyrelsen. I likhet med delegationen för det

internationella socialpolitiska samarbetet finner jag, att en sådan prövning lämpligen bör äga rum i samråd med medicinalstyrelsen och arbetsmarknadens parter.»

Utskottet

Utskottet finner ej anledning till erinran mot vad föredragande departementschefen yttrat om nu ifrågavarande av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens antagna konventioner och rekommendation.

Utskottet får på grund härav hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande proposition, nr 22, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 9 februari 1960

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson, Sunne, fru Carlqvist, fru Svenson, herr Birke och fru Hamrin-Thorell;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg, Bengtsson i Varberg, fröken Höjer, herrar Johansson i Södertälje, Wahrendorff, fru Wallerius-Gunne och fru Eriksson i Ängelholm.